

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

MÃN THỊ PHƯƠNG NAM

**QUÁ TRÌNH ĐÔ THỊ HÓA
CỦA HUYỆN YÊN PHONG TỈNH BẮC NINH
TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2018**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

THÁI NGUYÊN - 2020

**ĐẠI HỌC THÁI NGUYÊN
TRƯỜNG ĐẠI HỌC SƯ PHẠM**

MÃN THỊ PHƯƠNG NAM

**QUÁ TRÌNH ĐÔ THỊ HÓA
CỦA HUYỆN YÊN PHONG TỈNH BẮC NINH
TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2018**

**Ngành: Lịch sử Việt Nam
Mã số: 8229013**

LUẬN VĂN THẠC SĨ LỊCH SỬ

Người hướng dẫn khoa học: TS. Nghiêm Thị Hải Yến

THÁI NGUYÊN - 2020

LỜI CAM ĐOAN

Tôi xin cam đoan đề tài luận văn “*Quá trình đô thị hóa của huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh từ năm 1986 đến năm 2018*” là kết quả nghiên cứu của riêng tác giả, các số liệu thu thập và trích dẫn trong luận văn là trung thực.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Mãn Thị Phương Nam

LỜI CẢM ƠN

Lời đầu tiên, xin trân trọng cảm ơn cô Nghiêm Thị Hải Yến đã tận tình hướng dẫn tác giả trong quá trình học tập cũng như trong việc hoàn thành luận văn.

Trong suốt quá trình học tập và hoàn thành luận văn, tác giả xin cảm ơn chân thành đến các thầy cô trong tổ bộ môn Lịch sử Việt Nam - Khoa Lịch sử trường Đại học sư phạm Thái Nguyên.

Tác giả cũng xin chân thành cảm ơn đến UBND huyện Yên Phong, cùng các ban, ngành đoàn thể trong huyện đã cung cấp tư liệu để tác giả hoàn thành luận văn của mình.

Cuối cùng, xin được cảm ơn gia đình, bạn bè những người luôn sẵn sàng sẻ chia và giúp đỡ tác giả trong học tập và cuộc sống. Đây là nguồn lực động viên tinh thần rất lớn để tác giả hoàn thành luận văn của mình. Xin chúc những điều tốt đẹp nhất sẽ luôn đồng hành cùng mọi người.

Do năng lực và thời gian hạn chế nên nội dung nghiên cứu chắc chắn sẽ không tránh khỏi những khiếm khuyết, tác giả rất mong nhận được những ý kiến đóng góp, phê bình, bổ sung của quý thầy cô và các bạn học viên để luận văn được hoàn thiện hơn.

Thái Nguyên, tháng 6 năm 2020

Tác giả luận văn

Mãn Thị Phương Nam

MỤC LỤC

LỜI CAM ĐOAN	i
MỤC LỤC	iii
DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT	v
DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU ĐỒ	vi
MỞ ĐẦU	1
1. Lý do chọn đề tài	1
2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề	1
3. Đối tượng, mục đích, nhiệm vụ và phạm vi nghiên cứu	4
4. Nguồn tư liệu và phương pháp nghiên cứu	6
5. Những đóng góp của đề tài	7
6. Bố cục của luận văn	7
Chương 1: LÝ LUẬN VỀ ĐÔ THỊ HÓA. SỰ HÌNH THÀNH KINH TẾ XÃ HỘI CỦA HUYỆN YÊN PHONG, TỈNH BẮC NINH TRƯỚC NĂM 1986	8
1.1. Một số vấn đề lý luận về đô thị và đô thị hóa.....	8
1.1.1. Đô thị và phân loại đô thị	8
1.1.2. Đô thị hóa.....	15
1.2. Lịch sử hình thành huyện Yên Phong.....	19
1.3. Quá trình đô thị hóa của huyện Yên Phong trước năm 1986	23
TIỂU KẾT CHƯƠNG 1	29
Chương 2:HUYỆN YÊN PHONG TỪ NĂM 1986 ĐẾN NĂM 2007	30
2.1. Bối cảnh lịch sử	30
2.2. Những biến đổi về kinh tế - xã hội, cơ sở hạ tầng	31
2.2.1. Biến đổi về kinh tế.....	31
2.2.2. Biến đổi về cơ sở hạ tầng.....	39
2.2.3. Biến đổi về xã hội	44
2.3. Những thay đổi về cảnh quan môi trường	49
2.3.1. Cảnh quan	49

2.3.2. Môi trường	51
TIÊU KẾT CHƯƠNG 2	54
Chương 3:HUYỆN YÊN PHONG TỪ NĂM 2007 ĐẾN NĂM 2018.....	55
3.1. Những biến đổi về kinh tế cơ sở hạ tầng	55
3.1.1. Biến đổi về kinh tế.....	55
3.1.2. Biến đổi về cơ sở hạ tầng.....	63
3.2. Biến đổi về văn hóa xã hội	68
3.2.1. Về văn hóa	68
3.2.2. Về xã hội.....	74
TIÊU KẾT CHƯƠNG 3	85
KẾT LUẬN.....	87
TÀI LIỆU THAM KHẢO.....	90
PHỤ LỤC	

DANH MỤC CÁC CHỮ CÁI VIẾT TẮT

CCN	Cụm công nghiệp
CN - TTCN	Công nghiệp - tiểu thủ công nghiệp
CNH - HĐH	Công nghiệp hoá - hiện đại hoá
ĐTH	Đô thị hoá
HĐND - UBND	Hội đồng nhân dân, uỷ ban nhân dân
KCN	Khu công nghiệp
NĐ - CP	Nghị định Chính phủ
NQ - CP	Nghị quyết Chính phủ
NXB	Nhà xuất bản
THCS	Trung học cơ sở
THPT	Trung học phổ thông

DANH MỤC CÁC BẢNG, BIỂU ĐỒ

Bảng:

Bảng 1.1. Phân loại và phân cấp đô thị ở Việt Nam Quyết định số 132/HĐBT	10
Bảng 1.2. Phân loại và phân cấp đô thị ở Việt Nam Nghị định số 72/2001/NĐ - CP	11
Bảng 1.3. Phân loại và phân cấp đô thị ở Việt Nam Nghị định số 42/2009/NĐ - CP	12
Bảng 1.4. Tiêu chuẩn vị trí, chức năng, vai trò đô thị (tối thiểu đạt 3,75 điểm, tối đa đạt 5,0 điểm)	14
Bảng 2.1. Diện tích, năng xuất, tổng sản lượng lúa cả năm của huyện Yên Phong từ năm 1997 - 2006	34
Bảng 2.2. Số lượng trâu, bò, lợn, gia cầm từ năm 1997 - 2006	35
Bảng 3.1. Số lượng, sản lượng thịt đàn trâu, bò, lợn, gia cầm huyện Yên Phong giai đoạn 2007 - 20018	58
Bảng 3.2. Chỉ số sản xuất công nghiệp phân theo loại hình kinh tế giai đoạn từ 2015 - 2018	60
Bảng 3.3. Tổng mức bán lẻ hàng hoá và doanh thu dịch vụ tiêu dùng (theo giá hiện hành so sánh năm 2010) giai đoạn từ 2010 - 2018	62
Bảng 3.4. Số trường, số lớp, giáo viên và học sinh trường mầm non đầu năm học trên địa bàn huyện Yên Phong năm từ 2007 - 2018	78
Bảng 3.5. Số trường, số lớp, giáo viên và học sinh đầu năm học trên địa bàn huyện Yên Phong từ năm 2007 - 2018	79

Biểu đồ:

Biểu đồ 2.1. Cơ cấu ngành kinh tế huyện Yên Phong năm 2006	32
Biểu đồ 3.1. Quy mô dân số huyện Yên Phong giai đoạn 2007 - 2018	75

MỞ ĐẦU

1. Lý do chọn đề tài

Bước sang thế kỉ XXI, Việt Nam vẫn là một nước đang phát triển. Sự thúc đẩy của xu thế toàn cầu hoá, Việt Nam tiến hành công cuộc CNH - HĐH. Cũng như nhiều quốc gia trên thế giới, quá trình thực hiện CNH - HĐH đã thúc đẩy quá trình ĐTH ở Việt Nam. Đặc biệt, sau năm 1986, quá trình ĐTH diễn ra nhanh chóng, được xem là một quy luật, con đường tất yếu, là tiêu chí để đánh giá được sự phát triển của Việt Nam, trong đó phải phát triển hài hoà giữa khu vực đô thị và nông thôn.

Tỉnh Bắc Ninh là tỉnh giàu truyền thống lịch sử và cũng là tỉnh mũi nhọn trong sự phát triển của đất nước. Bắc Ninh với những thế mạnh nổi trội về tài nguyên thiên nhiên, kinh tế, văn hoá- xã hội, cơ sở hạ tầng... là điều kiện thuận lợi cho quá trình ĐTH. Tính đến nay, về cơ bản tỉnh Bắc Ninh đã hoàn thành việc nâng cấp, chỉnh trang lại các thị xã, huyện... hướng tới mục tiêu phát triển toàn diện.

Trong các thị xã, huyện của tỉnh Bắc Ninh, Yên Phong là huyện có khả năng đáp ứng những đòi hỏi yêu cầu đặt ra của thời đại mới. Đây là vùng đất có nguồn lịch sử văn hóa lâu đời cũng như nhiều điều kiện tài nguyên thiên nhiên phong phú. Chính vì vậy, cùng với những chủ trương đổi mới, khuyến khích đầu tư của Đảng và nhà nước, huyện Yên Phong đã đẩy mạnh cải cách, thực hiện cơ sở quản lý mới kịp thời tháo gỡ những khó khăn vướng mắc đảm bảo môi trường mới cho quá trình ĐTH của mình.

Là người dân của huyện Yên Phong, tác giả nhận thấy việc tìm hiểu về lịch sử phát triển của vùng đất này trong quá trình hình thành và phát triển sau đổi mới đến nay, đặc biệt về quá trình ĐTH đã góp phần hiểu biết thêm về lịch sử quê hương mình. Từ những lý do trên, tác giả chọn vấn đề nghiên cứu: ***“Quá trình đô thị hóa của huyện Yên Phong, tỉnh Bắc Ninh từ năm 1986 đến năm 2018”*** làm đề tài luận văn tốt nghiệp của mình.

2. Lịch sử nghiên cứu vấn đề

2.1. Nước ngoài

Tìm hiểu về vấn đề ĐTH tác giả đã biết đến các công trình nghiên cứu sau:

Ở Liên Xô cũ tiêu biểu như: *“Quản cư trong các đầu mối công nghiệp”* và *“Quy hoạch các thành phố và các vùng”* năm 1964 của V.G. Davidoicts(1960) ngoài ra còn

có của B.X.Khorev, Yu.L.Pivovarov,... Tuy cuốn sách chưa đi đến nghiên cứu quá trình phát triển lâu dài của đô thị sau này nhưng cũng đã phân tích được những khía cạnh kinh tế, lịch sử của các thành phố và nghiên cứu cấu trúc lãnh thổ nội tại của thành phố.

Ở các nước phương Tây khác, có các công trình nghiên cứu về đô thị như: “*Quy hoạch đô thị*” (1993) của Piere Mercin, “*Cuộc sống thành thị bài đọc trong nhân chủng học đô thị*” (1996) của Third Edition. Về ĐTH với lý thuyết “*vị trí trung tâm*” của Walter Christaller và Lioso đã ảnh hưởng rất lớn tới các phân tích không gian trong địa lý thành phố cũng như trong lĩnh vực xã hội học đô thị.

Trước những xu hướng biến đổi những giai đoạn lịch sử khác nhau, ngày càng nhiều những nghiên cứu đề cập đến vấn đề đô thị và đô thị hoá như: “*Đô thị trong thế giới toàn cầu hóa: Quản trị nhà nước, thành tích hoạt động và tính bền vững*” (2006) của Frannie A. Léautier. Cuốn sách đã trình bày những vấn đề liên quan đến việc bảo đảm cho các thành phố, đô thị phát triển trong xu thế toàn cầu hoá hiện nay. Vai trò, sự tác động của chính sách đối với quản lý có hiệu quả, các thành phố, đô thị và mối liên hệ giữa toàn cầu hoá, ĐTH, quản lý nhà nước; phương hướng giải quyết để đảm bảo đô thị phát triển bền vững. Hay những tác phẩm của Brian, David Drakakis - Smith, Berry, Michale Pacione...

Những công trình nghiên cứu trên trở thành nguồn tư liệu quan trọng để thực hiện, nghiên cứu quá trình ĐTH ở Việt Nam nói chung và cũng là cơ sở tác giả nghiên cứu, hoàn thành đề tài của mình.

2.2. Việt Nam

Ở Việt Nam nhiều nhà khoa học đã quan tâm nghiên cứu đến quá trình ĐTH. Có thể kể đến các công trình:

Viện sử học năm 1989 đã có xuất bản cuốn sách “*Đô thị cổ Việt Nam*”. Nội dung công trình đã cho biết các đô thị Việt Nam được hình thành từ rất sớm. Thực tế đã có 13 đô thị cổ xuất hiện trong khoảng thời gian từ thế kỷ thứ III đến thế kỷ XIX. Một trong những đô thị còn tồn tại và phát triển đến nay đó là Thăng Long - Hà Nội. Đây là trung tâm chính trị, văn hoá, xã hội quan trọng của đất nước.

Năm 1995, cuốn sách “*Đô thị Việt Nam*” gồm 2 tập của tác giả Đàm Trung Phụng đã phản ánh thực trạng phát triển của mạng lưới đô thị tại Việt Nam. Nội dung